

KRÁTKÉ ZPRÁVY

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XI

The finds of interesting and new plants in the South Bohemian flora XI

Jihočeská pobočka České botanické společnosti při AV ČR

Václav CHÁN, Martin LEPŠÍ a Petr LEPŠÍ (red.)

V minulém čísle sborníku vyšlo 10. pokračování cyklu Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech. Bylo publikováno již 48 krátkých zpráv, proto zařazujeme do jedenáctého pokračování abecední seznam taxonů, jejichž nálezy byly doposud komentovány. Za jménem taxonu následuje odkaz na číslo a stranu ve sborníku.

Allium angulosum L. – 44: 76; *Allium scorodoprasum* L. – 43: 106; *Ambrosia artemisiifolia* L. – 40: 20; *Anthriscus caucalis* Bieb. – 38: 45; *Artemisia annua* L. – 37: 24; *Carex dioica* L. – 40: 20; *Chamaerion dodanaei* (Vill.) Holub – 37: 24; *Cirsium acaule* Scop. – 37: 25; *Coleanthus subtilis* (Tratt.) Seidl – 42: 111; *Cynodon dactylon* (L.) Pers. – 40: 21; *Euclidium syriacum* (L.) R. Br. – 36/1: 85; *Filago lutescens* Jordan – 39: 56; *Gagea villosa* (M. Bieb.) Sweet – 44: 77; *Lathyrus hirsutus* L. – 36/1: 85; *Lepidium heterophyllum* Benth – 36/1: 86; *Lepidium perfoliatum* L. – 39: 56; *Lepidium virginicum* L. – 40: 21; *Linaria genistifolia* (L.) Miller – 36/2: 114; *Lindernia procumbens* (Krocker) Borbás – 39: 56; *Lithospermum officinale* L. – 36/2: 114; *Malaxis monophyllos* (L.) Swartz – 42: 111; *Medicago arabica* (L.) Hudson – 39: 57; *Medicago polymorpha* L. – 38: 45; *Melampyrum cristatum* L. – 42: 112; *Misopates orontium* (L.) Rafin – 39: 57; *Orobanche lutea* Baumg. – 41: 87; *Parietaria officinalis* L. – 41: 87; *Phelipanche purpurea* (Jacq.) Soják subsp. *purpurea* – 41: 88; *Plantago arenaria* W. & K. – 38: 45; *Polystichum lonchitis* (L.) Roth. – 43: 106; *Portulaca grandiflora* Hooker – 43: 107; *Potentilla alba* L. – 42: 112; *Pycreus flavescens* (L.) Beauv. ex Reichenb. – 36/2: 115; *Rubus crispomarginatus* Holub – 40: 21; *Rubus josholubii* H. E. Weber – 44: 77; *Rubus perrobustus* Holub – 40: 21; *Rubus salisburgensis* Cafilisch – 43: 107; *Rubus silesiacus* Weihe – 43: 107; *Rubus sprengelii* Weihe – 43: 108; *Rubus wimmerianus* (Sudre) Spribile – 41: 88; *Saxifraga tridactylites* L. – 42: 113; *Senecio vernalis* L. – 42: 114; *Spergula morisonii* Boreau – 44: 78; *Stellaria pallida* (Dum.) Crépin – 43: 108; *Tetragonolobus maritimus* (L.) Roth – 39: 57; *Thymelaea passerina* (L.) Coss. & Germ. – 44: 78; *Vicia lathyroides* L. – 43: 109; *Viola mirabilis* L. – 42: 114.

Anthyllis vulneraria subsp. *polyphylla* (DC.) Nyman – úročník bolhoj mnoholistý

Je udáván z Itálie, maďarské nížiny, Dolního Rakouska, Slovenské republiky, České republiky, Balkánského poloostrova, Ukrajiny, jihu evropské části Ruska a ze Zakavkazí. Ve srovnání s poddruhy *A. v. pseudovulneraria* a *A. v. carpatica*, které se rovněž vyskytují na území ČR, je celkový areál poddruhu *A. v. polyphylla* posunut více na J a V a nezasahuje do západní Evropy (SLAVÍK in SLAVÍK 1995). Těžiště rozšíření v České republice se nachází v termofytiku Moravy a Čech, kde je považován za původní taxon. U některých izolovaných lokalit především v me-

zofytiku nelze vyloučit zavlečení popř. zplanění, neboť byl pravděpodobně v minulosti vzácně pěstován. Prokazatelně a hojně byl v minulosti používán jako pícnina pouze poddruh *A. v. pseudovulneraria*, u poddruhu *A. v. carpatica* není pěstování vyloučené (SLAVÍK l. c.). Úročník bolhoj mnoholistý osidluje suché, kamenité a písčité svahy, výslunné trávníky, pastviny a křovinaté stráně. Roste především na vápnatých podkladech ve společenstvech třídy *Festuco-Brometea*, je diagnostickým druhem podsvazu *Cynancho vincetoxici-Seslerienion calcariae* (SLAVÍK l. c., SLAVÍK in KUBÁT et al. 2002).

Úročník bolhoj mnoholistý nebyl dosud z jižních Čech udáván, na rozdíl od úročníku bolhoje obecného, který se vyskytuje pravděpodobně ve všech jihočeských fytogeografických okresech, s větší koncentrací lokalit v nižších a teplejších částech (SLAVÍK l. c., SLAVÍK 1998).

Popis nové lokality: Českokrumlovské Předšumaví, Český Krumlov (7151d): světlina na s. úpatí zalesněného vrchu ca 300 m sz. od Liščí hory, 48°50'00" N, 14°19'25" E, 590 m n. m. (leg. M. Lepší 2001, CB 33358; rev. B. Slavík).

Výskyt *A. vulneraria* subsp. *polyphylla* na českokrumlovských vápencích je velmi pozoruhodný, neboť lokalita je izolovaná a dosti vzdálená od nejbližšího souvislého rozšíření v Českém termofytiku. Vzhledem k charakteru rozšíření v České republice se zdá být málo pravděpodobné, že se jedná o přirozený výskyt, ačkoliv zcela to vyloučit nelze.

Morfologicky totožné rostliny s revidovanou položkou se také vyskytují roztroušeně v porostech suchých širokolistých trávníků v širším okolí obce Vyšný, např. NPR Vyšenské kopce nebo bývalý vápencový lom ve Vyšném (ca 600 m n. m. – výškové maximum poddruhu v ČR).

Na všech zaznamenaných lokalitách roste *A. vulneraria* subsp. *polyphylla* společně s *A. vulneraria* subsp. *pseudovulneraria*, který je tam podstatně hojnější (75-90% rostlin). Od zmíněného hojnějšího poddruhu, který je celý přitiskle chlupatý se *A. vulneraria* subsp. *polyphylla* odlišuje přítomností odstálých chlupů na dolní části stonku, řapíku a vřetenu přizemních a dolních lodyžních listů. Ostatní uváděné rozdíly – např. tvar a velikost lístků na listech nebo charakter kališních cípů se u českokrumlovských rostlin výrazně neprojevují. Stupeň odstálého odění dosti kolísá, např. někteří jedinci mají odstálé chlupy pouze zcela na bázi lodyhy, řapíky a vřetena listů jsou stejně jako u *A. vulneraria* subsp. *pseudovulneraria* přitiskle oděné. V takových případech je velmi pravděpodobné, že se jedná o projev introgresivní hybridizace.

Martin LEPŠÍ & Petr LEPŠÍ

Asplenium trichomanes subsp. *pachyrachis* (Christ) Lovis & Reichst. – sleziník červený zakřivený

Polyploidní komplex *Asplenium trichomanes* patří v ČR k taxonomicky nejkomplikovanějším skupinám kapradin. V rámci této skupiny jsou ve střední Evropě rozlišovány dva diploidní a tři tetraploidní taxony. V současné době je autorem dokončována revize této skupiny na území ČR.

Celkové rozšíření *A. trichomanes* subsp. *pachyrachis* je v současnosti stále nedostatečně známé. Taxon se vyskytuje roztroušeně, často na izolovaných lokalitách v Evropě od Španělska a Anglie až po Řecko (LOVIS & REICHSTEIN 1985; VOGEL et al. 1997). Nedávno byl však objeven také v Číně (HOU & WANG 2000), což poukazuje na skutečnost, že na základě současných znalostí nelze celkový areál vymezit.

První existence lokality v Českém Krumlově byla zaznamenána autorem při revizi herbářového materiálu Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně (*Asplenium trichomanes*, Český Krumlov, hradní zeď, 450 m n. m., 8. 7. 1969, J. Tomášek, GM). Pro Čechy se jedná o jednu ze tří recentně ověřených lokalit. Další byla objevena S. Jessenem na vložkách bazických pískovců české strany Labských pískovců (JESSEN 2004) a autorem opět na vložkách bazických pískovců v Českém Ráji. Na Moravě se tento taxon vyskytuje vzácně až roztroušeně především na vápencových skalách Pálavy a Moravského krasu.

A. trichomanes subsp. *pachyrachis* je zařazen v červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky do kategorie C1 – kriticky ohrožený taxon (PROCHÁZKA 2001) a pro území jižní část Čech

nebyl tento taxon dosud zaznamenán (cf. CHÁN 1999). Jeho ojedinělý výskyt na zdi u Českokrumlovského zámku tedy svou výjimečností přesahuje i hranici jižních Čech.

Popis nové lokality: Českokrumlovské Předšumaví, Český Krumlov (7151d): areál zámku ve městě, zeď navazující na budovu Jízdárny a místy roztroušeně na zdech v zámeckém parku, 48°48'45" N, 14°18'37" E, 530 m n. m. (leg. L. Ekrt, E. Hofhanzlová, J. Kailová 2004, herb. L. Ekrt, CB 39314).

Výskyt na zdi zámku, tedy na druhotně vzniklém stanovišti je v Evropě spíše výjimkou (narozdíl od podobné *A. trichomanes* subsp. *hastatum*). Pouze v Anglii byl zaznamenán častější výskyt *A. trichomanes* subsp. *pachyrachis* na zdech starých normanských hradů, kam se prokazatelně druhotně rozšířil z lokalit v okolních vápencových oblastech (VOGEL et al. 1997). Převážná většina známých lokalit se nachází na stinných svislých stěnách nebo převisech vápencových a dolomitových skal, ojediněle na pískovcích. Rostliny na skalách rostou ve spárách a mají listy v přízemní růžici hvězdovitě přitisknuté k podkladu a vytvářejí tak velmi charakteristickou životní formu (LOVIS & REICHSTEIN 1985).

Fytcenologický snímek č. 1: Jízdárna, zeď z vápencových bloků asi 200 m jv. od budovy, 48°48'45" N, 14°18'40" E, 525 m n. m., plocha 16 m², autor L. Ekrt, datum 4. 11. 2004, ssv. orient., sklon 90°, E_{celk.} 7%, E₁ 6%, E₀ 1%. E₁: *Asplenium ruta-muraria* 1, *Hedera helix* +, *Poa compressa* +, *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis* r, *Cystopteris fragilis* r, *Epilobium montanum* r, *Hylotelephium maximum* r, *Taxus baccata* (juv.) r. E₀: *Encalypta streptocarpa* +.

Fytcenologický snímek č. 2: Jízdárna, zeď z vápencových bloků bezprostředně navazující na budovu (nádvoří před budovou), 48°48'45" N, 14°18'37" E, 530 m n. m., plocha 20 m², autor L. Ekrt, datum 4. 11. 2004, ssv. orient., sklon 90°, E_{celk.} 20%, E₁ 15%, E₀ 10%. E₁: *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis* 2, *Asplenium ruta-muraria* +, *Poa compressa* r, *Stellaria media* s. l. r, *Taxus baccata* (juv.) r, E₀: *Tortula muralis* 1, *Didymodon glaucus* +, *Encalypta streptocarpa* +.

Fytcenologický snímek č. 3: Jízdárna, zeď z vápencových bloků v zámeckém parku asi 100 m z. od budovy, plocha 12 m², autor L. Ekrt, datum 4. 11. 2004, ssv. orient., sklon 90°, E_{celk.} 20%, E₁ 20%, E₀ 1%. E₁: *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis* 2, *Asplenium ruta-muraria* +, *Asplenium trichomanes* nothosubsp. *staufferi* +, *Hedera helix* +, *Hieracium murorum* agg. +, *Mycelis muralis* +, *Poa nemoralis* +, *Taxus baccata* (juv.) +, *Asplenium trichomanes* subsp. *quadrivalens* r. E₀: *Tortula muralis* +. (Determinaci mechorostů ve všech uvedených snímcích provedl Jiří Košnar.)

Vegetace cévnatých rostlin i mechorostů doprovázející na zdech v Českém Krumlově *A. trichomanes* subsp. *pachyrachis* je velmi chudá, jak jistě vypovídají přiložené fytcenologické snímky. Kromě již uvedeného poddruhu se zde místy nachází všeobecně hojně rozšířený *A. trichomanes* subsp. *quadrivalens* a také kříženec mezi těmito dvěma poddruhy *A. trichomanes* nothosubsp. *staufferi*. Hybridní taxon vyniká intermediárním habitem mezi rodičovskými poddruhy a zcela abortovanými sporami.

Libor EKRT

Dryopteris cristata (L.) A. Gray – kaprad hřebenitá

Kaprad hřebenitá je rozšířená v Evropě kromě nejsevernějších a nejjižnějších území, na západní Sibiři a v Severní Americe. V České republice se převážně vyskytuje v bažinatých olšinách, vrbinách, na rašelinných loukách a okrajích rašelinišť. Fytcenologicky se vyskytuje především ve svazu *Alnion glutinoseae* (CHRTEK in HEJNÝ & SLAVÍK 1997). V ČR je hojnější pouze v jižních Čechách v Třeboňské a Budějovické pánvi, jinde se vyskytuje roztroušeně až vzácně. Na Moravě nejsou známy recentní lokality (pouze literární údaje bez herbářových sběrů) (CHRTEK l. c.).

V Třeboňské pánvi existují recentní lokality v PR Kozohlůdky, PR Široké blato, PR Horusická blata, rybník Nový Vdovec v PR Rybníky u Vitmanova, PR Rod, PR Krvavý a Kačležský rybník, PR Záblatské louky (ALBRECHT et al. 2003, CHÁN 1999) a ca 50 m v. od břehu Vlkovské pískovny (BOUBLÍK 2001). V Budějovické pánvi je jediná lokalita v PR Vrbenské rybníky – rybník Černiš (ALBRECHT l. c., CHÁN l. c.).

Popis nové lokality: Kaplické mezihoří, Dolní Dvořiště (7352d): ca 3,25 km jv. od kostela v obci, j. od bývalé pohraniční cesty z Cetvin do Dolního Dvořiště, ve svahu vedoucí k nivě Malše, 48°38'20,5" E, 14°29'18" N, 630 m n. m. (leg. V. Hans 2004, CB 38857; rev. M. Lepší).

Kaprad hřebenitá tam roste v malé rašelinné loučce (asociace *Carici rostratae-Sphagnetum apiculati* Osvald 1923). Na lokalitě se vyskytuje společně s druhy *Potentilla palustris*, *Carex rostrata*, *Juncus effusus* a *Sphagnum* sp.

Vladimír HANS

Laserpitium latifolium L. – hladýš širolistý

Druh z čeledi miříkovitých (*Apiaceae* Link.), který roste ve světlých lesích a lesních lemech na bazických horninách a na půdách dostatečně zásobených živinami. Je rozšířen v jižní a střední Evropě od středního Španělska, jižní Itálie a severní části Balkánského poloostrova po jihovýchodní Norsko, na východ zasahuje do středního Ruska. V České republice se vyskytuje velmi roztroušeně v termofytiku a mezofytiku.

Z území jižní části Čech je znám pouze z jediné lokality ležící na území Sušicko-horažďovických vápenců. Hladýš širolistý tam byl nalezen místním floristou J. Vaněčkem na lesnatém vrchu Pučanka u Hejné (VANĚČEK 1949, VANĚČEK & CHÁN 1963). Nejbližší naleziště jsou až v Českém krasu a ve Středním Povltaví (Skochovice). V době, kdy byl připravován Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech (CHÁN 1999), navštívili Pučanku V. Chán a M. Štech, aby ověřili stav populace tohoto druhu. Bohužel druh nebyl nalezen a proto byl hladýš širolistý v červeném seznamu zařazen mezi neznámé taxony. V roce 2003 byl však druh při okraji lesa na svazích Pučanky znovu potvrzen V. Chánem a V. Žílou. Nezávisle na tomto zjištění potvrdil v tomtéž roce výskyt druhu na z. svahu pod hřebenovou částí Pučanky R. Paulič. Při společné návštěvě Pučanky v roce 2004 bylo zjištěno, že obě mikrolokality spolu souvisí. Hladýš širolistý je rozšířen na světlině, kde byla patrně v minulosti lesní cesta. Ta probíhala z. svahem od okraje lesa blíže úpatí a směřovala kolmo vzhůru k hřebenové části vrchu.

Popis lokality: Sušicko-horažďovické vápence, Hejná (6748a): lesnatý vrch Pučanka (kóta 616,6 m) j. od obce, světlý bor s vtroušeným bukem a lískou, roztroušeně, ca 530–590 m n. m., blíže okraji lesa: 49°16'48,6" N, 13°39'55,6" E, pod hřebenovou částí vrchu: 49°16'46,5" N, 13°40'2,5" E, vápenec (not. V. Chán & V. Žíla 2003, leg. R. Paulič 2003, CB). Společně tam rostly druhy *Brachypodium pinnatum*, *Galium sylvaticum*, *Melampyrum nemorosum*, *Pyrethrum corymbosum*, *Hepatica nobilis*, *Platanthera bifolia* aj. Hladýš širolistý je tedy nutno v červeném seznamu květeny j. části Čech přefadit ze skupiny neznámých taxonů (A2) do skupiny taxonů kriticky ohrožených (C1).

Václav CHÁN & Radim PAULIČ

Lindernia dubia (L.) Pennel – puštička pochybná

Původní areál puštičky pochybné se nachází v Severní Americe. V Evropě se druhotně vyskytuje od r. 1851. Je známa zdomácnělá z Francie, Itálie, Portugalska, Španělska a Německa (KURKA 1990). V Německu je udávána z bahnitých substrátů Labe, ze společenstev asociace *Cypero-Lymoselletum* (svaz *Nanocyperion*) a z fytoocenóz s *Eleocharis ovata* (OBERDORFER 2001). V České republice byla dosud zaznamenána pouze na jediné lokalitě ve Veselí nad Lužnicí u soutoku řeky Lužnice a Nežárky (Třeboňská pánev), kde ji v roce 1989 objevil R. Kurka. Rostla na zbahnělé, zamokřené půdě v prostoru vodáckého tábořiště na ploše 80×10 m. Nálezce se domníval, že rostlina byla pravděpodobně zavlečena německými vodáky z oblasti středního Labe u Wittebergu, odkud je druh udáván (KURKA l. c.).

Popis nových lokalit: Písecko-hlubocký hřeben, Hluboká nad Vltavou (6952d): na obnaženém bahnitém levém břehu Vltavy ca 1,5 km sv. od kostela v obci, 49°03'49" N, 14°26'46" E, 380 m n. m., několik desítek exemplářů (leg. M. Lepší 2003, CB 38475).

Fytocenologický snímek č. 1: plocha 3,5 m², datum 14. 6. 2003, sklon 0°, E₁ 60%, E₀ nezaznamenáno. E₁: *Juncus bufonius* agg. 2b, *Lindernia dubia* 2b, *Bidens frondosa* 2a, *Callitriche* sp. 2a, *Persicaria lapathifolia* s. l. 2a, *Ranunculus sceleratus* 2a, *Rorippa palustris* 2a, *Eleocharis acicularis* 2m, *Sparganium* sp. 2m, *Alisma plantago-aquatica* 1, *Echinochloa crus-galli* 1, *Glyceria maxima* 1, *Gnaphalium uliginosum* 1, *Limosela aquatica* 1, *Oenanthe aquatica* 1, *Peplis portula* 1, *Rumex maritimus* 1, *Tripleurospermum inodorum* 1, *Veronica beccabunga* 1, *Bidens radiata* +, *Lycopus europaeus* +, *Matricaria recutita* +, *Plantago uliginosa* +, *Alopecurus aequalis* r, *Phalaris arundinacea* r, *Polygonum aviculare* agg. r, *Rumex obtusifolius* r, *Scirpus sylvaticus* r.

Třeboňská pánev, Žišov (6854a): na šterkovém náplavu na levém břehu řeky Lužnice ca 1,2 km vjv. od kostela v obci. 49°11'55" N, 14°42'26" E, 410 m n. m., dva kvetoucí jedinci (leg. J. Douša 2003, CB). Lokalita se nachází v blízkosti (asi 0,5 km) nálezu R. Kurky (cf. Kurka l. c.).

Fytocenologický snímek č. 2: plocha 24 m², datum 12. 8. 2003, sklon 0°, E₁ 25%, E₀ 0%. E₁: *Myosoton aquaticum* 2m, *Populus* sp. 2m, *Chenopodium polyspermum* 1, *Lythrum salicaria* 1, *Persicaria lapathifolia* subsp. *lapathifolia* 1, *Bidens radiata* +, *Bidens tripartita* +, *Carex bohémica* +, *Echinochloa crus-galli* +, *Eleocharis ovata* +, *Epilobium ciliatum* +, *Gnaphalium uliginosum* +, *Gypsophila muralis* +, *Juncus tenuis* +, *Persicaria hydropiper* +, *Phalaris arundinacea* +, *Poa annua* +, *Poa palustris* +, *Rorippa palustris* +, *Rumex crispus* +, *Salix* sp. +, *Urtica dioica* +, *Alisma plantago-aquatica* r, *Apera spica-venti* r, *Artemisia vulgaris* r, *Barbarea stricta* r, *Callitriche palustris* s. str. r, *Chelidonium majus* r, *Chenopodium album* r, *Chenopodium rubrum* r, *Galium palustre* s. str. r, *Lindernia dubia* r, *Moehringia trinervia* r, *Oenanthe aquatica* r, *Ranunculus sceleratus* r, *Rumex maritimus* r, *Sagina procumbens* r, *Scrophularia nodosa* r, *Solanum dulcamara* r, *Tanacetum vulgare* r, *Veronica anagallis-aquatica* r.

Střední Povltaví, Dobronice u Bechyně (6652d): na obnaženém bahnitém pravém břehu řeky Lužnice ca 1,1 km j. od kaple v obci, 49°20'01" N, 14°29'52" E, 370 m n. m., jeden kvetoucí jedinec (leg. J. Douša 2003, CB).

Fytocenologický snímek č. 3: plocha 6 m², datum 20. 9. 2003, sklon 15°, expozice jv., E₁ 60%, E₀ 5%. E₁: *Chenopodium polyspermum* 2a, *Cyperus fuscus* 2a, *Juncus effusus* 2a, *Myosoton aquaticum* 2a, *Urtica dioica* 2a, *Carex bohémica* 2m, *Veronica beccabunga* 2m, *Chenopodium rubrum* 1, *Echinochloa crus-galli* 1, *Epilobium ciliatum* 1, *Oenanthe aquatica* 1, *Persicaria hydropiper* 1, *Poa trivialis* 1, *Potentilla supina* 1, *Rorippa palustris* 1, *Rumex maritimus* 1, *Scirpus sylvaticus* 1, *Arabidopsis thaliana* +, *Epilobium roseum* +, *Galinsoga quadriradiata* +, *Iris pseudacorus* +, *Mentha arvensis* +, *Persicaria lapathifolia* s. l. +, *Phalaris arundinacea* +, *Poa palustris* +, *Ranunculus sceleratus* +, *Sagina procumbens* +, *Salix* sp. +, *Solanum nigrum* +, *Stellaria alsine* +, *Tripleurospermum inodorum* +, *Veronica anagallis-aquatica* +, *Alisma plantago-aquatica* r, *Elatine* sp. r, *Eleocharis ovata* r, *Gnaphalium uliginosum* r, *Isolepis setacea* r, *Juncus articulatus* r, *Lindernia dubia* r, *Lindernia procumbens* r, *Lythrum salicaria* r, *Plantago major* s. str. r, *Ranunculus repens* r, *Rumex obtusifolius* r, *Sonchus asper* r, *Taraxacum* sect. *Ruderalia* r, *Trifolium repens* r.

Zapsané fytocenologické snímky se nedají jednoznačně přiřadit k žádné z dosud uváděných asociací z území ČR (cf. MORAVEC et al. 1995). Nejvíce se blíží k asociaci *Polygono brittingeri-Chenopodietum rubri* Lohmeyer 1950 (ŠUMBEROVÁ in litt. 2004) náležící do svazu *Bidention tripartiti* Nordhagen 1940.

Puštíčku pochybnou jsme zaznamenali na třech relativně vzdálených lokalitách. Dvě se nachází na náplavech řeky Lužnice a jedna na obdobném biotopu u řeky Vltavy u Hluboké nad Vltavou (tzn. nad soutokem obou řek). Izolovanost výskytů ukazuje na její možné hojnější rozšíření podél Lužnice a Vltavy. Dá se předpokládat, že je pro svůj specifický biotop (říční náplavy) přehlížena. Nález dalších lokalit (zejména nález na řece Vltavě) do jisté míry zpochybňuje Kurkovu hypotézu o zavlečení puštíčky pochybné německými vodáky (KURKA l. c.). Z charakteru rozšíření se dá spíše usuzovat, že se snadno šíří. Bohužel způsob šíření nám není znám. Vzhledem k tomu, že byla nedávno zaznamenána i na několika sádkách v jižních Čechách (ŠUMBEROVÁ in litt. 2004), je možné, že je zavlékána rybáři na sádky, odkud se samovolně šíří na říční náplavy. Předpokládáme její další nálezy v Čechách i mimo jejich jižní část.

Martin LEPŠÍ & Jan DOUŠA

Peucedanum oreoselinum (L.) Moench – smldník olešníkový

V Evropě je smldník olešníkový rozšířen od Portugalska a Španělska směrem na V až do středního a jižního Ruska, na sever po Dánsko a jižní Švédsko. V ČR se vyskytuje v termofytiku a mezofytiku ve světlých dubových nebo borových lesích, lesních lemech a křovinatých stráních, obvykle na místě starých říčních teras.

První nález druhu z území j. části Čech zaznamenal patrně Čelakovský u Hluboké nad Vltavou na základě starších Mardetschlägerových údajů (ČELAKOVSKÝ 1877). Pozdější floristický výzkum přinesl nálezy ze Sušicko-horažďovických vápenců, Volyňského Předšumaví, Blatenska, Budějovické pánve, Jihočeské pahorkatiny, Středního Povltaví a Českomoravské vrchoviny (CHÁN 1999). V současné době byl na Blatensku zaznamenán další nález.

Popis nové lokality: Blatensko, Předmíř (6548b): mladá doubrava na balvanitém kazu v polích ca 0,7 km sv. od obce, j. okraj lesíka, 49°29'38" N, 13°46'35,5" E, ca 510 m n. m., 20 exemplářů (leg. M. Soukup 2004, herb. M. Soukup). Společně rostly druhy: *Brachypodium pinnatum*, *Centaurea scabiosa*, *Campanula persicifolia*, *Achillea millefolium*, *Knautia arvensis*, *Geranium robertianum*, *Linaria vulgaris*, *Lonicera xylosteum* aj.

Blatensko, Metly u Předmíře (6548b): balvanitý okraj doubravy na návrší při levém břehu Metelského potoka ca 0,5 km jv. od osady, 49°29'50,6" N, 13°45'59,7" E, ca 500 m n. m., 20 exemplářů, z toho 10 fertálních (leg. M. Soukup 2004, herb. M. Soukup). Společně rostly druhy: *Genista tinctoria*, *G. germanica*, *Melampyrum nemorosum*, *Campanula persicifolia*, *Stellaria holostea*, *Brachypodium pinnatum*, *Trifolium medium* aj. Tato lokalita je pravděpodobně totožná s nálezem M. Deyla, který sbíral smldník olešníkový „na výslunné stráni j. obce Metly“ (leg. M. Deyl 1973, PR; DEYL & SKOČDOPOLOVÁ-DEYLOVÁ 1989).

Václav CHÁN & Milan SOUKUP

Rumex hydrolapathum Huds. – šťovík koňský

Druh se vyskytuje v celé Evropě kromě její nejjižnější a nejsevernější části a chybí v Alpách. Na V zasahuje téměř až po Ural (KUBÁT in HEJNÝ & SLAVÍK 1990). V České republice nachází centrum rozšíření v údolích větších řek v nejteplejších územích, vzácně se vyskytuje v přílehlých oblastech. Roste na zaplavovaných březích tůní, mrtvých ramen, rybníků a řek. Je diagnostickým druhem svazů *Phragmition communis*, *Cicution virosae* a *Phalaridion arundinaceae* (KUBÁT l. c.).

V jižní části Čech je z 19. stol. udáván roztroušeně z okolí Českého Krumlova – od Vltavy, Polečnice a Drahoslavických rybníků (ALLRAM 1882). Podle mých zkušeností se aktuálně na uváděných místech s velkou pravděpodobností již nevyskytuje (u Drahoslavických rybníků s úplnou jistotou) a nezdá se být příliš pravděpodobné, že se kdy vyskytoval, ale úplně vyloučené to není. Další údaje pochází z Humpolecka – Mysletín (KOTEN 1929), Vlastníkův Mlýn u Budíkova (ČÁBERA 1969) a bez přesné lokalizace jej z Humpolecka zmiňuje Letáček (ČÁBERA l. c.). Kotenův údaj zpochybňuje ČÁBERA (l. c.) a vlastní lokalitu od Budíkova dokládá sběrem pouze vrcholové části lodyhy bez listů (CB), avšak určení je chybné (rev. M. Lepší). Jak je patrné z výše uvedených skutečností, v minulosti docházelo dosti často k determinačním omylům, proto není divu, že KUBÁT (l. c.) nepovažuje literární údaje o výskytu šťovíku koňského v jižních Čechách za věrohodné.

Popis nové lokality: Budějovická pánve, Netolice (6951c): na z. břehu rybníka Mnich na j. okraji obce, 49°02'45" N, 14°11'35" E, 370 m n. m., (leg. M. Lepší 2001, CB 33180). Nález šťovíku koňského v Budějovické pánvi je velmi významný, protože se jedná o jediný doložený výskyt v jižních Čechách, nejbližší další doložené lokality se nalézají až na Moravě na území Českomoravské vrchoviny (Stará Říše, Černíč) (CHÁN et al. 2005) a ve středních Čechách (KUBÁT l. c.).

Martin LEPŠÍ

Schoenoplectus tabernaemontani (C. C. Gmelin) Palla – skřípinec Tabernaemontanův

Druh se vyskytuje nerovnoměrně (v závislosti na vhodných stanovištních podmínkách – mořská pobřeží, slaniska) téměř na celém území Evropy, je udáván z Turecka, Íránu, Kavkazu, západní, střední a východní Sibíře a Dálného východu (FILIPPOV & BUREŠ 2002). V České republice nachází těžiště rozšíření v termofytiku, kde je vázán především na nížinné oblasti a nivy větších řek, do mezofytika zasahuje vzácně (FILIPPOV & BUREŠ l. c.). Roste na březích vápnných a slaných vod, v příkopech, lučních bažinách, mokřých slaniscích, ve společenstvech svazů *Scirpion maritimi* a *Phragmition communis* (DOSTÁL 1989). V rámci svazu *Scirpion maritimi* je dominantním a zároveň diagnostickým druhem asociace *Schoenoplectetum tabernaemontani* (MORAVEC et al. 1995).

Z jižních Čech je udáván pouze ze dvou lokalit v Třeboňské pánvi. Poprvé jej našel u Pístitinského rybníka u Stráže nad Nežárkou Leonhardi (ČELAKOVSKÝ 1883). Druhou lokalitu objevil v roce 1935 J. Ambrož na slatině nad západním okrajem rybníka Velký Tisý (AMBROŽ 1935). Ambrožovu lokalitu v roce 1942 ověřil R. Kurka (leg. R. Kurka 1942, CB), a naposledy druh sbíral v roce 1952 (leg. R. Kurka 1952, CB). Od té doby nebyl skřípinec Tabernaemontanův potvrzen a byl považován za vyhynulý taxon jižních Čech (CHÁN 1999).

Popis nové lokality: Českokrumlovské Předšumaví, Český Krumlov (7151d): na dně vypuštěného rybníčku ca 0,45 km jz. vrchu Ptačí hrádek, 48°48'36,9" N, 14°17'50,0" E, 546 m n. m. (leg. M. Lepší 2000, CB 11912, 11915; rev. P. Bureš & P. Filippov).

Rybníček byl již minimálně druhým rokem vypuštěný, což dokazovala přítomnost mladých exemplářů vrb na jeho dně (*Salix purpurea*, *S. alba*, *S. cinerea*, *S. triandra*). Skřípinec vytvářel několik kompaktních a víceméně monodominantních porostů. Podobné monocenózy tvořily na dně rybníku např. *Schoenoplectus lacustris*, *Phalaris arundinacea*, *Bolboschoenus yagara*, *Eleocharis palustris* subsp. *vulgaris*, *Carex acutiformis* a *Carex rostrata*. Na lokalitě byly pozorovány přechodné typy mezi *S. tabernaemontani* a *S. lacustris*, morfologicky intermediární rostliny byly také nalezeny v sz. rohu rybníku v zámecké zahradě. Zda se jedná o křížence vyžaduje podrobnější studium (BUREŠ & FILIPPOV in litt. 2002). Výskyt je možné považovat za přirozený (ornitochorie). Lokalita skřípince Tabernaemontanova na obnaženém dně rybníčka se bohužel nejví pro dlouhodobé přežití druhu jako perspektivní a je velice pravděpodobné, že v nejbližší době zanikne (zatopení dna popř. vytlačení druhu vrbami).

Martin LEPŠÍ

Veronica peregrina L. – rozrazil cizí

Druh je původní v Severní a Jižní Americe, kde je rozšířen od Aljašky po Mexiko, Argentinu a Chile. V Evropě je udáván zplanělý od roku 1863, jako neofyt se rovněž vyskytuje ve východní Asii, Japonsku a Austrálii (HROUDA in SLAVÍK 2000). V České republice je znám jen z několika lokalit v Českém termofytiku. Z mezofytika je udáván ze Středního Povltaví, Šluknovské pahorkatiny, Žamberka a z Ostravské pánve. Je zavlečen na břehy vod, obnažená dna, okraje cest, zahrady a rumišťe, vyskytuje se od planárního do suprakolinného stupně (HROUDA l. c.) ve společenstvech *Bidention tripartitae*, *Eleocharition soloniensis* a *Saginion procumbentis* (PYŠEK et al. 2002).

V jižních Čechách doposud zjištěn nebyl.

Popis nových lokalit: Českokrumlovské Předšumaví, Český Krumlov (7151d): areál zahradnického podniku při silnici z Českého Krumlova do Kájova, ca 0,6 km sz. od vrchu Ptačí hrádek, 500 m n. m., 48°48'56,2" N, 14°17'51,7" E, tisíce jedinců (leg. P. Lepší 2004, herb. P. Lepší). Vyskytoval se hojně jako plevel v květináčích a na strženém drnu v okolí okrasného jezírka.

Budějovická pánev, Litvínovice (7052b): plevel v zahradce v z. části obce, 400 m n. m., 48°57'41,5" N, 14°27'03,5" E, několik jedinců (not. P. Lepší 20. 7. 2004). Na tuto lokalitu byl zavlečen se zahradnickým materiálem z výše uvedeného zahradnického podniku.

Zahradnický podnik působí na velké části jižních Čech a *Veronica peregrina* je spolu se zahradnickým materiálem rozšiřován na mnoho dalších míst. Kromě lokality v Litvínovicích je velká pravděpodobnost zavlečení druhu do následujících měst či obcí, kam je zaplevelený zahradnický materiál dopravován: České Budějovice, Dolní Třebonín, Frymburk, Horní Planá, Kájov, Kaplice, Ktiš, Nová Pec, Pohorská Ves, Prachatice, Rožmberk nad Vltavou, Vlachovo Březí, Vyšší Brod a mnoho dalších.

Třeboňská pánev, Komárov (6753b): obnažené dno Komárovského rybníka 1,2 km ssv. od okraje obce, 450 m n. m., 49°15'47,3" N, 14°35'59,3" E, (leg. J. Douda 2001, herb. J. Douda). Hojně (stovky jedinců) v přibřežním pásmu u zařízení na příkrmování rybí osádky.

Fytcenologické snímky k lokalitě Komárov:

Snímek č. 1: plocha 21 m², datum 17. 7. 2001, sklon 0°, E₁ 95%, E₀ 0%. E₁: *Bolboschoenus maritimus* agg. 5, *Persicaria hydropiper* 2b, *Agrostis stolonifera* 1, *Eleocharis palustris* agg. 1, *Phalaris arundinacea* 1, *Tripleurospermum inodorum* 1, *Lysimachia vulgaris* +, *Veronica peregrina* +.

Snímek č. 2: plocha 25 m², datum 17. 7. 2001, sklon 0°, E₁ 98%, E₀ 0%. E₁: *Agrostis stolonifera* 5, *Phalaris arundinacea* 2a, *Veronica peregrina* +.

Snímek č. 3: plocha 28 m², datum 17. 7. 2001, sklon 0°, E₁ 85%, E₀ 0%. E₁: *Tripleurospermum inodorum* 4, *Trifolium hybridum* 3, *Veronica peregrina* 3, *Eleocharis mamillata* subsp. *mamillata* 1, *Apera spica-venti* +, *Bidens radiata* +, *Echinochloa crus-galli* +, *Gnaphalium uliginosum* +, *Lolium multiflorum* +, *Poa palustris* +, *Triticum aestivum* +, *Centaurea cyanus* r.

Výskyt *Veronica peregrina* na obnaženém dně Komárovského rybníka pravděpodobně souvisí s používáním krmných směsí k příkrmování ryb. Na tento vektor šíření ukazují i další druhy jako např. *Lolium multiflorum*, *Apera spica-venti*, *Trifolium hybridum*, *Triticum aestivum*, *Centaurea cyanus*.

Jan DOUDA & Petr LEPŠÍ

Summary

Anthyllis vulneraria subsp. *polyphylla*, *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis*, *Rumex hydrolapathum*, *Veronica peregrina* have been found as new species for South Bohemia. New localities of rare species of the South Bohemian flora (*Dryopteris cristata*, *Laserpitium latifolium*, *Lindernia dubia*, *Peucedanum oreoselinum*, *Schoenoplectus tabernaemontani*) are reported. The world distribution and the distribution in the Czech Republic are explained for each species. The detailed distribution in the South Bohemia and ecology remarks are presented too.

Literatura

- ALLRAM R., 1882: Die Phanerogamen-Flora um Krummau. – *Jahresber. Staatsobergymn. Krummau, Český Krumlov*, 9 (1882-1883): 25-61.
- AMBROŽ J., 1935: Floristický příspěvek k výzkumu jihočeských rašelin. – *Čas. Nár. Mus., Praha, ser. natur.* 109: 30-38.
- ALBRECHT J., et al., 2003: Českobudějovicko. – In: MACKOVČIN P. & SEDLÁČEK M. (eds.), *Chráněná území ČR, VIII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha*, 808 pp.
- BOUBLÍK K., 2001: Nové nálezy kapradě hřebenité (*Dryopteris cristata*) v Třeboňské pánvi. – *Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Bud., Přír. Vědy* 41: 31-34.
- ČÁBERA A., 1969: Fytogeografická studie květeny Pelhřimovska a přilehlé části posázavského údolí při jeho severovýchodní hranici. – 691 pp., ms. [Depon. in: Knihovna Jihočeského muzea v Českých Budějovicích] 125: 26-27.
- ČELAKOVSKÝ L., 1877: *Prodromus květeny české*. Vol. 3. – *Arch. Přírod. Výzk. Čech, Praha*, p. 385-676.

- ČELAKOVSKÝ L., 1883: Prodrromus květeny české. Vol. 4.
– *Arch. Přírod. Výzk. Čech*, Praha, p. 677-944.
- DOSTÁL J., 1989: Nová květena ČSSR. 1, 2. – Academia, Praha, 1548 pp.
- DEYL M. & SKOČDOPOLOVÁ-DEYLOVÁ B., 1989: Květena Blatenska.
– Národní muzeum, Praha, 235 pp.
- FILIPPOV P. & BUREŠ P., 2002: Rod *Schoenoplectus* v České republice.
– *Zprávy Čes. Bot. Společ.*, Praha, 37: 11-20.
- HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (eds.), 1990: Květena České republiky. 2. – Academia, Praha, 540 pp.
- HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (eds.), 1997: Květena České republiky. 1, 2. ed.
– Academia, Praha, 557 pp.
- HOU X. & WANG Z. R., 2000: A subspecific taxonomic study on *Asplenium trichomanes* L. from China. – *Acta Phytotax. Sin.* 38 (3): 242-255.
- CHÁN V. (ed.), 1999: Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech.
– *Příroda*, Praha, 16: 1-284.
- CHÁN V., RŮŽIČKA I., LEPŠÍ P., BOUBLÍK K., DOLEŽAL P., EKRT L., HOFHANSZLOVÁ E., LEPŠÍ M., LIPPL L., ŠTECH M., ŠVARC J. & ŽÍLA V., 2005: Floristický materiál ke květeně Dačicka. – *Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur.*, in press.
- JESSEN S., 2004: Projekt zur Erfassung seltener und kritischer Farnpflanzen (*Pteridophyta*) im Böhmischo-Sächsischen Elbsandsteingebirge in Hinblick auf ihre aktuelle Verbreitung und notwendige Artenschutzmaßnahmen. – ms. [Walter-Meusel-Stiftung Chemnitz, <http://www.arktisch-alpiner-garten.de/elbs-geb-tabelle.htm>].
- KOTEN J., 1929: Rostliny na návsi v Mysletíně. – *Zálesí, Humpolec*, 11: 29-31.
- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. (eds.), 2002: Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 pp.
- KURKA R., 1990: *Lindernia dubia* – nový zavlečený druh v Československu.
– *Zprávy Čs. Bot. Společ.*, Praha, 25: 47-48.
- LOVIS J. D. & REICHSTEIN T., 1985: *Asplenium trichomanes* subsp. *pachyrachis* (*Aspleniaceae*, *Pteridophyta*), and a note on the typification of *A. trichomanes*.
– *Willdenowia* 15(1): 187– 201.
- PROCHÁZKA F. (ed.), 2001: Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – *Příroda*, Praha, 18: 1-166.
- PYŠEK P., SÁDLO J. & MANDÁK B., 2002: Catalogue of alien plants of the Czech Republic.
– *Preslia*, Praha, 74: 97-186.
- MORAVEC J. et al., 1995: Rostlinná společenstva České republiky a jejich ohrožení. Ed. 2.
– *Severočes. Přír.* (suppl. 1995): 1-206.
- OBERDORFER E., 2001: Pflanzensoziologische Exkursionsflora für Deutschland und angrenzende Gebiete. – Eugen Ulmer GmbH & Co., Stuttgart, 1051 pp.
- SLAVÍK B. (ed.), 1995: Květena České republiky. 4. – Academia, Praha, 529 pp.
- SLAVÍK B., 1998: Phytocartographical syntheses of the Czech Republic 3.
– Academia, Praha, 202 pp.
- SLAVÍK B. (ed.), 2000: Květena České republiky. 6. – Academia, Praha, 770 pp.
- VANĚČEK J., 1949: Přírodní rezervace „Pučanka“. – *Ochr. Přír.*, Praha, 4: 102-106.
- VANĚČEK J. & CHÁN V., 1963: Význačné rostlinné druhy sušicko-horažďovických vápenců.
– *Preslia*, Praha, 36: 162-178.
- VOGEL J. C., RUMSEY F. J., HOLMES J. S., RUSSELL S. J., BARRETT J. A. & GIBBY M., 1997: The status, distribution and genetic diversity of *Asplenium csikii* in the British Isles.
– *BSBI News* 78: 92-93.

Došlo: 25. 4. 2005

- Adresy autorů:* Ing. Jan DOUDA
Fakulta lesnická a environmentální ČZU
Kamýcká 1176
CZ - 165 21 Praha 6 – Suchbátův
e-mail: jandouda@email.cz
- Mgr. Libor EKRT
E. Krásnohorské 809
CZ - 549 31 Hronov
e-mail: libor.ekrt@atlas.cz, ekrt@bf.jcu.cz
- Ing. Vladimír HANS
AOPK ČR Středisko České Budějovice
Nám. Přemysla Otakara II. č. 34
CZ - 370 01 České Budějovice
e-mail: vladimir_hans@nature.cz
- Václav CHÁN
Dr. J. Fífky 867
CZ - 386 01 Strakonice
- Ing. Martin LEPŠÍ
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Dukelská 1
CZ - 370 51 České Budějovice
e-mail: lepsi@seznam.cz
- Petr LEPŠÍ
Správa CHKO Blanský les
Vyšný 59
CZ - 381 01 Český Krumlov
e-mail: plepsi@seznam.cz
- Radim PAULIČ
Nábřežní ulice 83
CZ - 386 01 Strakonice
e-mail: paulic.radim@tiscali.cz
- Ing. Milan SOUKUP
Heřmaň 105
CZ - 398 11 Protivín